

EKONOMIUTSKOTTETS UTLÅTANDE 6/2004 rd

Statsrådets utredning med anledning av kommissionens rapport "Genomförande av Lissabonstrategin — rapport till Europeiska rådets vårmöte"

Statsrådets utredning med anledning av regeringens ställningstagande till kommissionens meddelande 10.2.2004 om budgetramarna

Statsrådets utredning med anledning av kommissionens tredje sammanhållningsrapport

Till stora utskottet

INLEDNING

Remiss

Stora utskottet sände den 18 februari 2004 statsrådets utredning med anledning av kommissionens rapport "Genomförande av Lissabonstrategin — rapport till Europeiska rådets vårmöte" (E 3/2004 rd) och statsrådets utredning med anledning av regeringens ställningstagande till kommissionens meddelande 10.2.2004 om budgetramarna (E 4/2004 rd) och statsrådets utredning av den 25 februari 2004 med anledning av kommissionens tredje sammanhållningsrapport (E 13/2004 rd) till ekonomiutskottet för eventuella åtgärder.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- konsultativ tjänsteman Jussi Huopaniemi, finansministeriet
- konsultativ tjänsteman Tapio Laamanen, handels- och industriministeriet

- regionutvecklingsdirektör Mårten Johansson, inrikesministeriet
- chef för internationella ärenden Martti Huttunen, Servicearbetsgivarna rf
- europasekreterare Markku Jääskeläinen, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf.
- avdelningschef Hannele Pohjola, Industrins och Arbetsgivarnas Centralförbund TT
- avdelningschef Marja-Liisa Peltola, Centralhandelskammaren
- direktör Risto Suominen, Företagarna i Finland
- informatör Raimo Holster, Lapplands förbund
- landskapsdirektör Pekka Turunen, Satakuntaliitto
- direktör Pekka Savolainen, Tavastlands arbetskrafts- och näringscentral.

Samband med andra handlingar

Utskottet beslöt behandla ärendena E 3/2004 rd, E 4/2004 rd och E 13/2004 rd tillsammans.

STATSRÅDETS UTREDNINGAR

Lissabonstrategin

Kommissionens syntesrapport om framskridandet av Lissabonstrategin utgör grunden för Europeiska rådets förberedande arbete gällande genomförandet av Lissabonstrategin. I rapporten anser kommissionen att den långsamma tillväxten i totalproduktiviteten i Europa beror på data- och kommunikationsteknikens obetydliga inverkan på produktiviteten och på otillräckliga investeringar. Kommissionen framlägger att medlemsstaterna från och med 2004 börjar genomföra sina nationella planer för trafik-, forsknings- och bredbandsnätverk som bygger på det europeiska tillväxtinitiativet. Samtidigt ska medlemsstaterna under 2004 påskynda förberedelserna för de forsknings- och utvecklingsprojekt och bredbandsprojekt som ingår i snabbprogrammet. För de tillräckligt långt framskridna projekten ska medlemsstaterna utarbeta behövliga finansieringsplaner.

Kommissionens meddelande om budgetramarna och sammanhållningsrapporten

Utgångspunkten i kommissionens meddelande om EU:s nya budgetramar för 2007—2013 är den utmaning som utvidgningen kommer att innebära. EU:s utvidgning med tio nya medlemsländer detta år är ett betydelsefullt steg i den europeiska integrationen och i undanröjandet av

den efterkrigstida tudelningen. Skillnaderna i levnadsstandarden mellan unionens medlemsstater kommer att vara större än någonsin tidigare, och detta skapar en utmaning för kohesionspolitiken.

Om EU:s mål fram till 2010 ska uppnås förutsätter det att unionens tillväxtpotential utnyttjas genom ökad sysselsättning och produktivitet samt genom strukturförändringar. Av resurserna för EU-budgeten bör en allt större del riktas på dessa punkter som är viktiga för unionens framtid. De nya medlemsländerna ska integreras i unionens verksamhet och politik så snabbt som möjligt. Med en solidaritet som täcker hela unionen är det möjligt att skapa effektivare tillväxtmöjligheter.

Enligt kommissionens sammanhållningsrapport bör EU:s region- och strukturpolitik även i framtiden ta sikte på att minska skillnaderna mellan regionerna samt stärka den sociala samhörighetskänslan. Region- och strukturpolitiska åtgärder sätts in för att stödja en hållbar ekonomisk tillväxt genom att den regionala konkurrenskraften ges allt större vikt och genom att stöd riktas till de viktigaste tyngdpunktsområdena. Bland de viktigaste målen finns också strukturreformen, främjandet av kunskap och sysselsättning, social sammanhållning samt hållbar utveckling.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Utskottet konstaterar att EU:s Lissabonstrategi om konkurrenskraft och i detta sammanhang de delar av strategin som berör investeringar och stärkt konkurrenskraft, en budgetram som svarar mot utvidgningens utmaningar och unionens sammanhållningspolitik är tätt sammanflätade. Utskottet vill dock framhäva att unionen inte enbart finns till för budgeten och fungerar inte heller enbart på dess villkor. Unionen strävar efter att skapa stabila förhållanden och enhetliga spel-

regler för den inre marknaden. I synnerhet nettobetallarna till EU kan dra ekonomisk nytta av medlemskapet genom handel på den inre marknaden och export samt genom den allmänna ekonomiska aktiviteten.

Utskottet omfattar regeringens ståndpunkt och anser att unionen i sin bör verksamhet koncentrera sig på frågan om hur Europa kan stärka sin konkurrenskraft. Nya processer bör inte skapas eller nya mål uppställas utan att de redan överenskomna åtgärderna genomförs. En sund

makroekonomi som baserar sig på den offentliga ekonomins stabilitet och hållbarhet och en tillväxtorienterad ekonomisk politik bör utgöra grunden också för Lissabonstrategin. Strukturella reformer, nyttiggörande av forsknings- och innovationsverksamhet och kunskapsutveckling är viktiga metoder för att åstadkomma bättre konkurrenskraft inom EU och locka fler investeringar och företag till Europa.

Likaså är det lätt att omfatta regeringens ståndpunkt om att unionen i allt högre grad bör koncentrera sig på sådan verksamhet som tillför ett mervärde då den sköts på unionsnivå och inte enbart i de enskilda medlemsstaterna. Mervärde uppkommer om unionens ekonomiska konkurrenskraft stärks, och också genom övrig verksamhet inom unionen. Unionens verksamhet måste ges såväl klara prioriteringar och politiska mål som tillräckliga resurser.

Utskottet anser att samordningen av de redan framtagna strategierna bör tryggas i unionens verksamhet. Utvecklandet av unionens allmänna konkurrenskraft bör prioriteras. Utvidgningen ger unionen en unik möjlighet till tillväxt. Samtidigt bör det dock konstateras att utvidgningen innebär att de centrala ekonomiska nyckeltalen för E-25 utgör en avsevärt större utmaning jämfört med nyckeltalen för EU:s nuvarande 15 medlemsländer. Detta gäller såväl nationalinkomsten per capita, produktivitetstillväxten som sysselsättningen. Insatserna bör uttryckligen fokusera på att övervinna dessa problem. En knäckfråga är att höja konkurrenskraften och produktiviteten.

I enlighet med regeringen anser utskottet att om EU ska bli världens mest konkurrenskraftiga och dynamiska kunskapsbaserade ekonomi bör hela unionen och alla dess medlemsländer i allt högre grad satsa på kunskap och innovationer samtidigt som strukturreformerna bör påskynas. Finland har framhållit EU-budgetens betydelse som ett instrument i Lissabonstrategin. Att främja forsknings- och utvecklingsverksamheten och den kunskapsbaserade ekonomin blir en av de viktigaste utmaningarna i beredningen av budgetramarna. Bland andra centrala utmaningar kan nämnas genomförandet av infrastruktur-

investeringar på ett sätt som stödjer konkurrenskraften samt förenandet av region- och strukturpolitiken med konkurrenskraftspolitiken på ett sätt som tar hänsyn till inbördes solidaritet.

Utskottet anser det viktigt att forsknings- och innovationsverksamheten får ökade resurser. Också ramarna för verksamheten bör vara sådana att de uppmuntrar den europeiska forsknings- och utvecklingsverksamheten att bli kvar i Europa. Europeiska unionen och medlemsländerna bör öka satsningarna på forskningen, så att det allmänna investeringsmålet för forskningen, m.a.o. 3 procent av BNP, kan uppnås. De medel som kanaliseras via unionen kan ökas i fall det skapar mervärde för medlemsländernas verksamhet. Kommissionens mål att trefaldiga unionens medel reserverade för forskning och utveckling kan vara överdimensionerat. När budgetramarna fastställs bör bland annat prioriteringarna, strukturerna och verksamhetsmetoderna i ramprogrammet för forskning beaktas. Forskningsresurserna bör även framöver allokeras så att de främjar europeisk expertis och skapar förutsättningar för en kunskapsbaserad utveckling av samhällets och näringslivets kompetenskraft. Liksom regeringen anser utskottet det motiverat att verksamheten fokuseras på de mest centrala tyngdpunktsområdena medan mindre viktiga program gallras bort.

Statsrådet anser att det är bra att tyngdpunkten i det europeiska tillväxtinitiativet har förskjutits mot utbildning samt forskning, utveckling och innovationsverksamhet. Finland anser dock att snabbprogrammet koncentrerar sig för mycket på offentliga investeringar, trots att privata investeringar är mycket viktigare med tanke på tillväxten. Utskottet omfattar dessa ståndpunkter.

Enligt regeringen är det viktigt att följa en disciplinerad budgetpolitik både i medlemsstaterna och i unionen. Budgetpolitiken får inte förhindra medlemsstaterna att visa varandra solidaritet. Detta innebär att Finland fortsatt har som mål att våra nordliga och östliga områden ska omfattas av den högsta kategorin för regionalt stöd under den kommande budgetperioden. Finland ser positivt på att kommissionen erkänner

att de bestående ogynnsamma naturförhållandena i unionens ytterst glest bebyggda områden har en plats i den regionala sammanhållningspolitiken. De speciella problemen i de nordliga glesbygderna och behovet att särbehandla dem ingår i Finlands anslutningsfördrag, men det garanterar inte bestående särbehandling. Finland söker en hållbar finansiell lösning och ser det som en nyckelfråga att våra nordliga och östliga områden fortsatt omfattas av det högsta regionala stödet. Det måste garanteras att dessa områden fortsatt kan få regionalt statligt stöd, bland annat investeringsstöd för företag och regionalt transportstöd.

Utskottet ger denna ståndpunkt mycket starkt stöd och framhäver att unionen bör finna en hållbar finansiell lösning för de glest bebyggda områdenas del.

Regeringen anser att kommissionens förslag till nytt mål för främjad regional konkurrenskraft och sysselsättning är en bra utgångspunkt för den politik som inte omfattas av konvergensmålet. Det nya "mål 2" består av två programelement som fungerar enligt principen "en fond per program". Det ena programmet finansieras av Europeiska områdesutvecklingsfonden och har som mål att förbättra den regionala konkurrenskraften. Det andra programmet finansieras av Europeiska socialfonden och avser att genomföra de horisontella principerna i den europeiska sysselsättningsstrategin. I fortsättningen kan medlemsstaterna själva i allt högre grad påverka hur stödet riktas enligt region och ändamål. Också Finland har haft denna princip som mål. Regeringen anser det viktigt att regionala statliga stöd ingår i metodarsenalen för bättre konkurrenskraft och sysselsättning.

I samband med utfrågningen av sakkunniga uttrycktes dock oro över det nya programmets låga andel (18 %) i EU:s kommande satsningar. I praktiken betyder detta att det nya mål 2 vore den enda satsningen avsedd för att förbättra den regionala konkurrenskraften och sysselsättningen. Om det ovan nämnda målet om att Finland även framöver ska omfattas av det högsta regionala stödet inte av någon anledning förverkligas, skulle kommissionens förslag innebära att

Finlands mål 2-områden inte alls omfattas av det regional- och strukturpolitiska stödet. Enligt det nya förslaget skulle även vissa regionalpolitiska stödformer förbjudas i fortsättningen, vilket inte kan anses motiverat ur Finlands synvinkel. Med hänsyn till dessa synpunkter understryker utskottet att det ligger i hela rikets nationella intresse att Finland omfattas också av konvergensmålet.

Regeringen anser att EU:s budgetplan (åtgärderna) under den kommande perioden bör ligga kring högst 1,1 procent av BNI i EU. Denna samlade beräkning ska säkerställa att extra resurser kan anvisas för de politiska prioriteringar som är viktiga för Finland och får störst effekt i EU. Ståndpunkten kommer att preciseras när kommissionen lägger fram sina lagstiftningsförslag sommaren 2004.

Utskottet påtalar i sitt utlåtande vissa motstridigheter i regeringens ståndpunkter. Å ena sidan gäller det med tanke på Finlands egen regional- och strukturpolitik att säkerställa en adekvat tillgång till finansiella bidrag från unionen. Å andra sidan har det konstaterats att de verkliga åtgärderna nuförtiden ligger under 1,0 procent. Enligt detta medger regeringens förslag om 1,1 procent betydande extra satsningar om EU samtidigt kan göra sin budgetpraxis effektivare. Utskottet anser det viktigt att det sker en ombedömning av utgiftsnivån och Finlands ståndpunkt till den under förhandlingarnas gång.

Regeringen ställer sig i princip positivt till kommissionens allmänna riktlinjer för att förenkla förvaltningen av strukturfonderna och tydliggöra arbetsfördelningen mellan kommissionen, medlemsstater, regioner och lokala samhällen. Reformen av genomförandesystemet bör utgå från närhetsprincipen och från att programresurser utnyttjas så effektivt som möjligt för att programmen ska få största möjliga effekt. EU-medel bör utnyttjas så att de kompletterar nationella medel och ger ett verkligt mervärde. Dessutom bör större uppmärksamhet fästas vid att utveckla sanktionerna vid medelsmissbruk.

Utskottet omfattar dessa ståndpunkter och framhäver vikten av att förenkla förvaltnings-

procedurerna, i synnerhet med tanke på små och medelstora företag och regionala aktörer.

Utskottet har också diskuterat problematiken kring utflyttningen av den industriella produktionen från dyrare medlemsländer till billigare. Trots att utflyttningen av produktionen inte kan förbjudas på den inre marknaden, vore det ändå mycket beklagligt med tanke på sammanhållningspolitikens legitimitet om EU:s regionala stöd och strukturstöd användes till att locka fullt funktionsduglig produktion från ett medlemsland till ett annat. Utskottet anser det viktigt att ett maximibelopp bundet till medlemsländernas bruttonationalprodukter fastställs för stöden. Dessutom bör de investeringar som görs med

EU-stödmedel alltid ha en tillräckligt stor nationell finansieringsandel. Investeringsstöden till företag ska också alltid ha en objektivt motiverbar regional- eller strukturpolitisk grund. Rena EU-finansierade företagsstöd för att flytta företagsverksamhet från en nettobetalarstat till en stödmottagande stat sätter hela sammanhållningspolitikens trovärdighet på spel.

Utlåtande

Ekonomiutskottet meddelar

att utskottet omfattar statsrådets ståndpunkt med synpunkterna ovan.

Helsingfors den 24 mars 2004

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Jouko Skinnari /sd
medl. Merikukka Forsius /gröna
Esko Kiviranta /cent
Martti Korhonen /vänst
Seppo Lahtela /cent
Jere Lahti /saml

Martin Saarikangas /saml
Sari Sarkomaa /saml
Juhani Sjöblom /saml
ers. Rauno Kettunen /cent
Simo Rundgren /cent
Matti Saarinen /sd.

Sekreterare var

utskottsråd Pekka Nurminen.